

POSTANOWIENIE

Dnia 20 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa D. T. K. i W. J. K.
przeciwko E. S. S.-S.
o zapłatę
oraz z powództwa wzajemnego E. S. S.-S.
przeciwko D. T. K. i W. J. K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 maja 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej - powódki wzajemnej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 października 2019 r., sygn. akt I AGa [...],

1. ustala wartość przedmiotu zaskarżenia w zakresie odnoszącym się do rozstrzygnięcia o powództwie głównym na kwotę 50 121,47 zł, a w odniesieniu do rozstrzygnięcia o powództwie wzajemnym na kwotę 591 286,21 zł;

2. odrzuca skargę kasacyjną w części zaskarzającej orzeczenie uwzględniające apelację;

3. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej w pozostałym zakresie;

4. zasądza od pozwanej - powódki wzajemnej E. S. S.-S. na rzecz każdego z powodów - pozwanych wzajemnie D. T. K. i W. J. K. kwoty po 1350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł, tytułem części kosztów postępowania kasacyjnego;

5. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz adw. I. C. wynagrodzenie w kwocie 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, powiększonej o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej - powódce wzajemnej E. S. S.-S. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanej - powódki wzajemnej E. S. S. – S. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 października 2019 r., sygn. akt I AGa [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszym rzędzie należało uwzględnić zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosek o sprawdzenie wartości przedmiotu zaskarżenia w związku z tym, że pozwana - powódka wzajemnie zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w całości wskazała jedynie wartość przedmiotu zaskarżenia adekwatną do powództwa głównego pomijając wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie w zakresie rozstrzygnięcia o jej powództwie wzajemnym. W pozwie wzajemnym skarżąca domagała się zapłaty kwoty 591 286,21 zł (k. 109) i roszczenie w takiej postaci stanowiło też przedmiot jej apelacji (k. 333).

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 25 § 1 k.p.c., należało ustalić wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 50 121,47 zł w odniesieniu do pozwu głównego i na kwotę 591 286,21 zł w zakresie pozwu wzajemnego.

Ponadto w zakresie, w jakim Sąd drugiej instancji uwzględnił apelację pozwanej - powódki wzajemnej (obniżenie kwoty 51 121,47 zł do kwoty 50 121,47 zł) nie ma ona interesu prawnego w zaskarżeniu (pozwana - powódka wzajemna zaskarżyła wyrok Sądu drugiej instancji w całości), co uzasadnia w tym zakresie odrzucenie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c.

Pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego

rozpoznania tego środka (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz.108, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015 r., V CSK 450/14 nie publ.).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

W ocenie skarżącej w sprawie istnieje potrzeba wykładni art. 317 § 1 k.p.c. w zw. z art. 321 § 1 k.p.c. w zakresie możliwości wydania wyroku częściowego tylko w stosunku do jednego z dłużników solidarnych w sytuacji, gdy powód domaga się zasądzenia świadczenia solidarnie od dwóch pozwanych, a drugi z nich nie może brać udziału w postępowaniu z uwagi na brak zdolności procesowej.

Powołany w uzasadnieniu wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2012 r., V CSK 204/11 (IC 2013, nr 7-8, s. 301), w kwestii niedopuszczalności wydania wyroku częściowego tylko w stosunku do jednego z pozwanych solidarnie, jest odosobniony i został w doktrynie poddany krytyce. Należy zwrócić uwagę, iż w innych judykatach Sąd Najwyższy wypowiedział się za dopuszczalnością wydania wyroku częściowego w stosunku do jednego z pozwanych solidarnie, z tym zastrzeżeniem, co oczywiste, że w wyroku końcowym uwzględniającym powództwo sąd uczyni wzmiankę o tym, że odpowiedzialność pozwanego jest solidarna z pozwanym, w odniesieniu do którego wydano wyrok częściowy (zob. wyrok z dnia 20 maja 1969 r., II CR 139/69, OSNCP 1970, nr 2, poz. 38, uzasadnienie uchwały z dnia 4 stycznia 1979 r., III CZP 91/78, OSNCP 1979, nr 7-8, poz. 139, a także wyrok z dnia 19 września 2019 r., III CSK 394/18, nie publ.).

Nadmienić należy, że w stosunku do drugiego pozwanego solidarnie postępowanie zostało zawieszone z uwagi na jego ubezwłasnowolnienie całkowite i brak ustanowienia opiekuna prawnego (k. 92). W sytuacji, gdy istniała obiektywna

przeszkoda do kontynuowania postępowania przeciwko jednemu z pozwanych solidarnie, Sądy *meriti* mogły kontynuować postępowanie przeciwko pozwanej, tym bardziej, że mający w tym interes prawny powodowie nie oponowali w tej materii. Ponadto kwestia solidarności nie dotyczy powództwa wzajemnego, z którym skarżąca wystąpiła samodzielnie.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Skarżąca nie wskazuje przyczyn, które czynią jej skargę kasacyjną oczywiście zasadną.

Należy zwrócić uwagę, że przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej nie może ograniczać się do ich ogólnikowego powołania czy przytoczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52). Sąd Najwyższy nie ma obowiązku zastępowania skarżącego i poszukiwania argumentów przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., I UZ 47/06, OSNP 2008,

nr 7-8, poz. 118). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi jej element samodzielny - wyodrębniony w oddzielnej jednostce normatywnej i nie może być utożsamiany z innymi wymogami formalnymi skargi kasacyjnej, w tym jej podstawami i ich uzasadnieniem (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, nie publ, z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, nie publ., z dnia 8 stycznia 2019 r., IV CSK 243/18, nie publ.).

Wprawdzie w zarzucie kasacyjnym pozwana - powódka wzajemna powołuje się na naruszenia art. 379 pkt 5 w zw. za art. 5 k.p.c. na skutek zaniechania pouczenia jej o możliwości złożenia wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu z uwagi na skomplikowany charakter sprawy, co implikuje konieczność zbadania przez Sąd Najwyższy z urzędu przesłanki ważności postępowania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), jednakże w uzasadnieniu tego zarzutu w ogóle nie wskazuje jaki ewentualnie, ze względu na przedmiot sprawy i jej okoliczności faktyczne, pozytywny wpływ na prawa skarżącej miałby udział po jej stronie profesjonalnego pełnomocnika. Sam brak pouczenia o możliwości złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie implikuje jeszcze zaistnienia przesłanki nieważności postępowania.

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., obciążając pozwaną - powódkę wzajemną częścią kosztów postępowania kasacyjnego ze względu na okoliczności, które miał także na względzie Sąd drugiej instancji orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego. Ponadto zarzuty skargi kasacyjnej koncentrowały się w istocie na kwestii podstaw wydania wyroku przeciwko pozwanej, w sytuacji gdy powodowie wystąpili o solidarną zapłatę przeciwko także drugiemu z pozwanych, a problem w tej materii dotyczył tylko powództwa głównego, a nie także wzajemnego. W konsekwencji zasadnicza obrona powodów w postępowaniu kasacyjnym koncentrowała się w odniesieniu do rozstrzygnięcia o powództwie głównym. Z tego względu podstawą naliczenia należnych pozwanym kosztów postępowania kasacyjnego była wartość przedmiotu zaskarżenia w odniesieniu do rozstrzygnięcia

o powództwie głównym. Należało mieć też na uwadze okoliczność, iż pierwotnie z pozwem wystąpił W. K., który w toku procesu zmarł, zaś jego następcami prawnymi są powodowie po połowie.

Wobec tego na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, jedn. tekst: Dz. U. z 2018, poz. 265).

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (jedn. tekst: Dz. U. 2020, poz. 1651) w zw. z § 4 ust. 1 i 3, § 8 pkt 6, § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2019 r., poz. 18). Sąd Najwyższy naliczył wynagrodzenie w zakresie dotyczącym rozstrzygnięcia o powództwie głównym, gdyż realna i adekwatna pomoc prawna udzielona pozwanej dotyczyła tego rozstrzygnięcia, a nie także w zakresie powództwa wzajemnego.

[as]